liku valitsemise alal kindla süsteemi, milles aadel omandas tähtsa priviligeeritud seisukoha. 1785. a. linnaseadus pani ka linnaelanikkude kohta kindlamad korraldused maksma, kuid allutas linna-omavalitsuse tugevasti bürokraatia järelevalvele. Talupoegade seisukord halvenes K. ajal nii õiguslikult kui ka tulunduslikult. 1765. a. anti aadlile õigus oma pärisorje sunnitööle saata või sõduriks panna, 1767. a. keelati pärisorjele raskete karistuste ähvardusel ära oma isandate peale kaevata. Samal ajal suurenes ühes vilja väljaveo kasvamisega ka talupoegade orjuste koorem. Õige õnnelik käsi oli K.-l välispolitikas, mille alal võitlus Musta mere pärast Türgimaaga Vene kasuks lõppes ja Poola jagamised aa. 1772, 1793 ja 1795 Venele rea uusi maa-alu, m. s. ka Kuramaa a. 1795, juurde tõid. Ka ebaõnnestusid Rootsi kuninga Gustav III (vt.) plaanid Baltimaade Rootsile tagasivõitmise suhtes täieliselt. K. suri 6. XI 1796. — Baltimaile ei toonud K. valitsemisaeg sügavama iseloomuga muudatusi, kuid osutus siingi võrdlemisi sündmusterikkaks ja aitas luua pinda edaspidisteks tähtsateks uuendusteks. K. kinnitas oma valitsemise alguses kohalikud privileegid, keeldus aga kõigist aadli pealekäimisist hoolimata promulgeerimast Budberg-Schraderi (vt. v. Budberg, J. G.) maaseaduse projekti seadusena. Ka Suures Seadusiandvas Komisjonis ei suutnud oma energiaga silmapaistvad Balti aadli ja linnade esindajad (neid oli arvult 14; 4 Eesti, 3 Liivi ja 1 Saaremaa aadli poolt ja Riiast, Tallinnast, Narvast, Tartust, Pärnust ning Võnnust igaühest 1 saadik) oma soove Balti eriseadustiku maksmapaneku suhtes läbi viia. Hiljemini tabas Balti sakslust veelgi suurem pettumus, sest K. otsustas oma Venes läbiviidud kubermangu korralduse eeskujul ka Baltimaal n. n asehaldurkonna (Statthalterschaft) maksma panna. Katsed uusi korraldusi kohalikkude olude ja eesõigustega »harmoniseerida« jäid tagajärjetuks ja 1783. a. andis K. käsu uue administratiivse ja kohtukorralduse Baltimail läbi viia. K. käsul võttis kindralkuberner Browne (vt.) uue administratiivse jaotuse ette, jagas oma asehaldurkonna Riia ja Tallinna provintsiks ja Riia provintsi 4 kreisi asemel 8 kreisiks. Siinjuures eraldati Tartu maakonna lõunapoolsed osad uueks administratiivseks ühikuks, mis a. 1784 asutatud Võru kreisilinna järgi Võru kreisiks nimetati. Samal ajal seati sisse uued valitsemisasutised (kubermanguvalitsus, kroonupalat j. t.) ja kohtud. Asehaldamiskord tõi ka uued riigimaksud kaasa. Talupojiltki hakati nüüd võtma pearaha — 70 kop. iga meeshinge pealt. Maksujõuetute eest pidid pearaha tasuma mõisnikud, kes õiguse said selle talupojilt teopäevade näol sisse nõuda. Et säärane kord mõisniku poolt kuritarvitusi võimaldas, tekkisid mitmel pool — Karulas, Räpinas ja mujal — seaduse maksmapanekul rahutused, milleks talurahva raske seisukord omalt poolt tõuke andis. Mõnikord tuli mässude summutamiseks sõjaväge tarvitada. 1785. a. väljaantud seadused aadli ja linnade kohta laiendati otsekohe ka Baltimaade peale. Järgmisel a. lõpetati maanõunikkude kolleegiumi tegevus ja anti maapäevadele uus korraldus, kusjuures oma maksvuse kaotas vahetegemine immatrikuleeritud aadli ja teiste mõisaomanikkude vahel. Kõik need uuendused võeti Balti aadli poolt suure pahameele ja opositsiooniga vastu. Uue linnaseaduse järgi moodustasid linnaelanikud nüüd kogukonna, mis jagunes klassideks eriliste õiguste ja kohustustega (kinnisvara omanikud, 3 gildi, käsitöölised, võõrad sise- ja välismailt, »nimekad isikud« ja lihtrahvas). Üks isik, kes mitmesuguseid tingimusi rahuldas, võis korraga mitmesse klassi kuuluda. Senised raed kaotasid enesetäiendamise õiguse ja jäid püsima ainult valitavate kohtuasutiste-magistraatidena. Rae administratiivsed ja majanduslikud funktsioonid läksid linnakogukonna poolt valitava asutise — linnanõukogu — kätte, kes teotses linnapea juhatusel. Linnaseaduse maksmapanek, mis täiesti segi paiskas Baltimaal ajalooliselt kujunenud linnade põhikorra, oli seotud mitmete kokkupõrgete ja sekeldustega. Asehaldamiskorra asutised, sisaldades oma puudusist hoolimata mõningaid paremusi, ei suutnud Baltimail juurduda, sest K. järglane Paul I andis loa tagasi pöörduda endiste korralduste juurde. — Samuti kui Venemaal, oli K. ajajärk Eesti talupojale raskeks ja masendavaks ajaks. Mida ligemale a. s. lõpule, seda raskemaks läks talurahva seisukord. Aadli tarbed olid elu europaseerumise tagajärjel ja ta raha-ahnus ühes kasvavate saaduste-müügi võimalustega märksa suurenenud. Uued mõisade sissetuleku-harud — viinapõletamine, nuumloomade kasvatus — tõid talupojile samuti uusi koormusi ja kohustusi juurde. Talurahva töökoorma suurendamisist ei saanud aadel siiski loodetavat kasu: mõisade võlad kasvasid alatasa ja viisid nende omanikud pankroti äärele. Seisukorda ei toonud parandust mõisade omandusõiguste kindlustamine K. poolt, kes aadli soovidele vastu tulles a. 1783 senised läänimõisad Eestis ja Liivis alloodideks tunnustas. Kindralkuberner Browne'i survel oli Liivi aadel a. 1765 mõningad määrused talupoegade kohta välja annud, kuid nad tegelikult täitmata jätnud. Talurahva seisukorra paran-